Lieta Nr. A420222324, AA43-0325-26/3

(pievienota lieta Nr. A420156725)
ECLI:LV:ADAT:2026:0512.A420222324.8.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026. gada 12. maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Sandra Gintere, tiesneses Ieva Dambe un Linda Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ (/Persona A/) un /Persona B/ (/Persona B/) pieteikumiem par labvēlīgu administratīvo aktu, reģistrējot viņus par Latvijas pilsoņiem, izdošanu, sakarā ar /Persona A/ un /Persona B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 22. jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) pilsonis /Persona A/ iesniegumā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei (turpmāk – Pārvalde) lūdza reģistrēt viņu par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktu kā personu, kuras priekštecis 1940. gada 17. jūnijā bija Latvijas pilsonis.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Pārvaldes 2024. gada 2. septembra lēmumu Nr. 2348/2024 atteikt reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni. Lēmumā norādīts, ka iesniegtie dokumenti neapliecina, ka viņa priekštece (vecmāmiņa) /Persona C/ un /Persona D/, kura dzimusi 1908. gada 27. janvārī Cēsīs un kura 1920. gadā bija Latvijas pilsone, ir viena un tā pati persona.

Atbilstoši 1919. gada 23. augusta Likuma par pavalstniecību (turpmāk – Pavalstniecības likums) 8. pantam, iegūstot citas valsts pilsonību, persona zaudē Latvijas pilsoņa tiesības. Pieteicēja māte /Persona B/ ir dzimusi 1935. gadā ASV un dzimšanas brīdī ieguvusi ASV pilsonību. Pieteicēja dzimšanas brīdī neviens no viņa vecākiem nebija Latvijas pilsonis. Līdz ar to nav pamata reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni ne saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktu, ne saskaņā ar 2. panta pirmās daļas 2. punktu.

[2] Pieteicēja /Persona B/ iesniegumā Pārvaldei lūdza reģistrēt viņu par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu kā personu, kuras māte bija Latvijas pilsone.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Pārvaldes 2025. gada 3. aprīļa lēmumu Nr. 580/2025 atteikt reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni. Lēmumā cita starpā norādīts, ka papildus iegūtās ziņas apstiprina, ka Latvijas pilsone /Persona D/ ir pieteicējas māte. Vienlaikus izšķiroša nozīme ir tam, ka pieteicēja ir dzimusi ASV. Tiesību uz Latvijas pilsonību zaudēšanu noteica nevis valsts okupācijas fakts, bet gan tas, ka viņa ar dzimšanas brīdi ieguva ASV pilsonību. Līdz ar to nav pamata reģistrēt pieteicēju par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu.

[3] Pēc pieteicēju pieteikumiem ierosinātās administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā. Pieteikumi pamatoti šādi.

[3.1] /Persona B/ ir reģistrējama par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu, jo viņas dzimšanas brīdī viens no vecākiem – māte – bija Latvijas pilsonis. Arī pieteicēja pati atbilstoši Pavalstniecības likuma 7. pantam, kas paredzēja, ka nepilngadīgas personas pilsonību nosaka pēc vecāku pilsonības, ar dzimšanas brīdi ieguva Latvijas pilsonību un visu laiku ir bijusi Latvijas pilsone, neskatoties uz to, ka pilsonība nebija oficiāli reģistrēta. Šādos apstākļos arī /Persona A/ var tikt reģistrēts par Latvijas pilsoni uz minētās tiesību normas pamata.

[3.2] /Persona A/ var tikt reģistrēts par Latvijas pilsoni arī saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktu, jo viņa vecmāmiņa bija Latvijas pilsone 1940. gada 17. jūnijā un viņš ASV pilsonību ieguva pirms 1990. gada 4. maija.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 22. jūlija spriedumu pieteikumi noraidīti, motivējot šādi.

[4.1] Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka Latvijas pilsonis ir persona, kura bija Latvijas pilsonis 1940. gada 17. jūnijā, kā arī šīs personas pēcnācējs, ja šī persona vai tās pēcnācējs likumā noteiktajā kārtībā līdz 2013. gada 1. oktobrim reģistrējās par Latvijas pilsoni vai tiem bija tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni atbilstoši šā likuma 2. panta 1. punktam redakcijā, kāda bija spēkā līdz 2013. gada 1. oktobrim.

Likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ka Latvijas pilsonis ir persona, kuras dzimšanas brīdī abi tās vecāki ir Latvijas pilsoņi vai viens no viņiem ir Latvijas pilsonis, ja ievēroti šā likuma 9. panta otrās daļas nosacījumi – personai, kura pēc 2013. gada 1. oktobra iegūst Latvijas pilsonību atbilstoši šā likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktam, dubultā pilsonība var izveidoties tikai tad, ja šai personai ir citas Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, Austrālijas Savienības, Brazīlijas Federatīvās Republikas, Jaunzēlandes vai tādas valsts pilsonība, ar kuru Latvijas Republika noslēgusi līgumu par dubultās pilsonības atzīšanu, vai iepriekš neminētas valsts pilsonība, ja ir saņemta Ministru kabineta atļauja.

Tiesa norādīja, ka Pilsonības likuma mērķi likumdevējs definēja, tikai pieņemot šā likuma 2013. gada 9. maija grozījumus. Saskaņā ar Pilsonības likuma 1. pantu šā likuma mērķis ir noteikt personas, kuras uzskatāmas par Latvijas pilsoņiem, balstoties uz Pavalstniecības likumu, Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu un Latvijas valsts interesēm.

Tiesa atsaucās uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) secināto, ka no Pilsonības likuma izstrādes materiāliem izriet, ka likumdevēja griba bija veidot iekļaujošu regulējumu, kas nodrošinātu Latvijas pilsonību visām personām, kurām šādas tiesības bija, balstoties uz Pavalstniecības likumu, Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu un Latvijas valsts interesēm. Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīna un tajā ietilpstošais pilsonības nepārtrauktības princips nozīmē, ka okupācijas periodā Latvijas pilsonība turpināja pastāvēt un pāriet nākamajās paaudzēs saskaņā ar *ius sanguinis* principu gan attiecībā uz tām personām, kas dzīvoja Latvijas teritorijā, gan arī attiecība uz tām personām, kas dzīvoja ārpus Latvijas teritorijas, un Latvijas valstij iespēju robežās ir pienākums nodrošināt iespēju reģistrēties kā Latvijas pilsoņiem visām šīm personām. Pilsonības likuma mērķis ir tā regulējumu attiecināt un tiesības uz Latvijas pilsonību nodrošināt visām tām personām, kurām, pamatojoties uz *ius sanguinis* principu, izveidojās tiesiska saikne ar Latvijas valsti okupācijas periodā. Tādējādi, lai Pilsonības likuma piemērošana atbilstu likuma mērķim, likuma normas ir jāinterpretē tā, lai ikvienam Latvijas pilsonim, kas neatkarīgi no dzimšanas laika ieguva pilsonību piedzimstot, būtu tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni neierobežotā laikā (*2018. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-237/2018, A420341714, 27. punkts, 2018. gada 24. jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-268/2018, A420345214, 9. punkts*).

Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punkta vārdiskā jēga ļauj to attiecināt uz personu, kura ir dzimusi Latvijas okupācijas periodā un kuras dzimšanas brīdī viens no tās vecākiem bija Latvijas pilsonis. Līdz ar to, lai nodrošinātu Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnas ievērošanu un Pilsonības likuma mērķa sasniegšanu, Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punkts ir jāinterpretē tā, ka tas piešķir tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni arī personai, kura ir dzimusi Latvijas okupācijas periodā un kuras dzimšanas brīdī viens no tās vecākiem bija Latvijas pilsonis (*2018. gada 24. jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-268/2018, A420345214, 10. punkts*).

[4.2] Pavalstniecības likuma 7. pants noteica, ka nepilngadīgo valsts piederība skaitās līdz viņu pilngadībai pēc viņu vecāku piederības. Likuma 8. pants paredzēja, ka neviens nedrīkst vienā un tanī pašā laikā būt par pavalstnieku Latvijā un kādā citā valstī. Pretējā gadījumā viņš zaudē Latvijas pilsoņa tiesības (https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:10122|article:DIVL21).

Tiesa konstatēja, ka pieteicēja piedzima /Datums/ ASV. Vairs nav strīda par to, ka viņas māte bija Latvijas pilsone /Persona D/ (turpmāk – /Persona D/), bet tēvs – ASV pilsonis /Persona E/. No pieteicēju iesniegtajiem pierādījumiem izriet, ka /Persona D/ 1921. gada 9. augustā ar kuģi ieceļoja ASV, 1933. gada 29. oktobrī viņa apprecējās ar /Persona E/, bet 1941. gada 15. aprīlī viņa iesniedza naturalizācijas pieteikumu ASV pilsonības saņemšanai (*lietas 1. sējuma 62., 120., 122. lapa*). No naturalizācijas pieteikuma, vērtējot to kopsakarā ar ieceļojošo kuģa pasažieru sarakstu un arhīva izziņu, tiesa secināja, ka pieteicējas dzimšanas brīdī, kā arī 1940. gada 17. jūnijā /Persona D/ bija Latvijas pilsone. Pieteicēja līdz ar piedzimšanu /Datums/ ieguva ASV pilsonību, līdz ar to viņa saskaņā ar Pavalstniecības likuma 8. pantu zaudēja Latvijas pilsoņa tiesības.

Tiesa secināja, ka pieteicēja piedzima un ieguva ASV pilsonību, pirms Latvija tika okupēta. Viņas vecāki bija tiesīgi izvēlēties savas meitas pilsonību, Latvijas pilsonība pieteicējai netika noformēta. Pieteicēja 1940. gada 17. jūnijā bija ASV, bet ne Latvijas pilsone. Līdz ar to viņas pilsonību nav pamata reģistrēt saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktu.

Tā kā pieteicēja piedzima pirms Latvijas okupācijas un viņas vecāki izvēlējās noformēt pieteicējai ASV, bet ne Latvijas pilsonību, tad pieteicējas pilsonību nav pamata reģistrēt saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu. Attiecīgi nav arī pamata reģistrēt pieteicēju /Persona A/ par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1., 2. punktu, jo neviens no viņa vecākiem viņa dzimšanas brīdī /Datums/ nebija Latvijas pilsonis.

[5] Pieteicēju apelācijas sūdzībā un papildu paskaidrojumos norādīti turpmāk minētie argumenti un apsvērumi.

[5.1] Pieteicējas dzimšanas brīdī, kā arī 1940. gada 17. jūnijā viņas māte /Persona D/ bija Latvijas pilsone. Tiesa secinājumu, ka pieteicēja līdz ar dzimšanas brīdī iegūto ASV pilsonību zaudēja Latvijas pilsoņa tiesības, izdarīja, balstoties uz spēkā neesošu tiesību normu – Pavalstniecības likuma 8. pantu – un neņemot vērā to, ka ar Pilsonības likuma tiesību normām 1935. gadā un 1995.–2013. gadā pastāvošie dubultpilsonības ierobežojumi ir atcelti.

[5.2] Pieteicēja dzimšanas brīdī pēc *ius sanguinis* principa automātiski kļuva par Latvijas pilsoni (Pavalstniecības likuma 7. pants) un pēc *ius soli* principa – par ASV pilsoni. Abas pilsonības ir iegūtas leģitīmā ceļā.

Attiecībā uz nepilngadīgas personas, tostarp ārvalstīs dzimušas, pilsonību Pavalstniecības likuma 7. pants ir speciālā tiesību norma iepretim šā likuma 8. pantam, proti, 8. pantu nevarēja piemērot nepilngadīgajiem tādējādi, ka bērns, kas Latvijas pilsoņiem dzimis ārvalstīs, zaudē Latvijas pilsoņa tiesības.

[5.3] Par dubultpilsonības aizliegumu līdz 2013. gadam Satversmes tiesa 2007. gada 21. augusta lēmumā lietā Nr. 2007-07-01 secinājusi, ka bērnam var rasties dubultpilsonība *ius sanguinis* un *ius soli* principu vienlaicīgas pielietošanas rezultātā. Pieteicēja uzskata, ka 1940. gada 17. jūnijā viņa automātiski ir kļuvusi par Latvijas pilsoni, un tas, ka viņa automātiski kļuvusi arī par ASV pilsoni, nenozīmē, ka abi minētie principi nevar tikt piemēroti vienlaikus.

No valsts nepārtrauktības doktrīnas viedokļa nav nozīmes tam, ka pieteicēja piedzima līdz valsts okupācijas brīdim.

[5.4] Abiem pieteicējiem ir tiesības reģistrēt pilsonību saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktu gan kā personas, kura 1940. gada 17. jūnijā bija Latvijas pilsonis, pēcnācējam, gan kā personai, kuras viens no vecākiem ir Latvijas pilsonis. Pieteicēji atsaucas uz Senāta 2018. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-237/2018, A420341714, 27. punktā sniegto minētās tiesību normas interpretāciju un norāda, ka pirmās instances tiesa nav pārbaudījusi pieteicējas gadījuma atbilstību Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punktam.

[6] Pārvalde paskaidrojumos apgabaltiesai norādīja, ka pieteicēju apelācijas sūdzību neatzīst, pamatojoties uz tās lēmumos norādīto un turpmāk minēto.

Saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu Latvijas pilsonis ir persona, kura dzimšanas brīdī abi tās vecāki vai viens no viņiem ir Latvijas pilsonis, ja ievēroti šā likuma 9. panta otrās vai piektās daļas nosacījumi.

/Persona B/ piedzimšanas brīdī likums, kas noteica Latvijas pilsonības (pavalstniecības) regulējumu, bija Pavalstniecības likums. Saskaņā ar šā likuma 8. pantu pieteicējas Latvijas pilsoņa tiesības bija zudušas līdz ar viņas piedzimšanu ASV, kļūstot par ASV pilsoni, secīgi šīs tiesības ir zudušas arī viņas dēlam.

Attiecībā uz /Persona B/ nav vienlaikus piemērojams*ius sanguinis* un *ius soli* princips. Šai sakarā pieteicēji arī nepamatoti atsaucas uz Satversmes tiesas lēmumu, kas pieņemts atšķirīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos.

Pieteicējas tiesību uz Latvijas pilsonību zaudēšanu nenoteica valsts okupācijas fakts. Tādējādi nav pamata reģistrēt pieteicējus par valsts pilsoņiem saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. vai 2. punktu valsts nepārtrauktības doktrīnas kontekstā.

Motīvu daļa

[7] Izskatāmajā gadījumā ir strīds par to, vai pieteicējiem ir tiesības tikt reģistrētiem par Latvijas Republikas pilsoņiem.

[8] /Persona A/ 2023. gada 9. augusta iesniegumā Pārvaldei lūgts viņu reģistrēt par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu (*lietas 1. sējuma 27. lapa*).

/Persona B/ 2025. gada 1. janvāra iesniegumā lūgusi reģistrēt viņu par Latvijas pilsoni, jo ir Latvijas pilsoņa pēcnācējs (*lietas 2. sējuma 29. lapa*). Viņas lūgums pamatots ar Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 2. punktu.

Lietā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem: pieteicējas māte /Persona D/, dzimusi 1908. gadā Latvijā, bija Latvijas pilsone 1940. gada 17. jūnijā, bet 1941. gadā viņa atteicās no Latvijas pilsonības, iegūstot ASV pilsonību; pieteicēji ir dzimuši ASV, un viņiem abiem ir ASV pilsonība, kas iegūta līdz ar piedzimšanas brīdi, tostarp pieteicēja to ieguva pirms Latvijas okupācijas, proti, /Datums/.

[9] Izvērtējusi Administratīvās rajona tiesas sprieduma motivāciju, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pārbaudīja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pareizi secināja, ka pamatoti ir Pārvaldes secinājumi par to, ka attiecībā uz pieteicējiem neizpildās Pilsonības likuma 2. panta pirmās daļas 1. un 2. punkta prasības, lai viņi tiktu reģistrēti par Latvijas pilsoņiem.

Tā kā tiesas sniegtā argumentācija spriedumā ir pareiza un pilnībā pietiekama, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas Administratīvās rajona tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

[10] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēju apelācijas sūdzībā ir atkārtoti pieteikumos norādītie argumenti un nav norādīti jauni vai citi apstākļi, kas būtu pamats citādam lietas apstākļu vērtējumam. Apelācijas sūdzība ir noraidāma kā nepamatota.

Konstatējams, ka gan Pārvalde, gan pirmās instances tiesa ir pareizi izpratusi Satversmes tiesas 2010. gada 13. maija spriedumā lietā Nr. 2009-94-01 un 2007. gada 21. augusta lēmumā lietā Nr. 2007-07-01, kā arī Senāta judikatūrā, tostarp 2018. gada 22. jūnija spriedumā lietā Nr. SKA-237/2018, A420341714, paustās atziņas attiecībā uz Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu, Pilsonības likuma mērķi un šajā likumā ietvertajām tiesību normām, kas reglamentē Latvijas pilsonību.

Pieteicēji pauduši argumentus, kas saistīti ar dubultpilsonību un tās aizliegumu, taču minētie argumenti un apsvērumi nav attiecināmi uz izskatāmo lietu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu, 307. un 309. pantu, 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, reģistrējot viņu par Latvijas Republikas pilsoni, izdošanu;

noraidīt /Persona B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, reģistrējot viņu par Latvijas Republikas pilsoni, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente Tiesnese Tiesnese

S. Gintere I. Dambe L. Vīnkalna